

การศึกษาการพัฒนาหลักสูตรสิ่งแวดล้อมศึกษา
ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3-4
ของ สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสมุทรสาคร

นายสุรัตน์ แสงอรุณ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต

ภาควิชาบริหารการศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2539

ISBN 974-633-933-8

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

I16834690

A STUDY OF ENVIRONMENTAL EDUCATION CURRICULUM DEVELOPMENT
AT THE PRATHOM SUKSA THREE AND FOUR LEVELS UNDER
THE JURISDICTION OF THE OFFICE
OF SAMUT SAKHON PROVINCIAL PRIMARY EDUCATION

Mr. Surat Sang-arun

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Education
Department of Educational Administration
Graduate School
Chulalongkorn University

1996

ISBN 974-633-933-8

หัวข้อวิทยานิพนธ์

การศึกษาการพัฒนาหลักสูตรสิ่งแวดล้อมศึกษา ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3-4
ของ สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสมุทรสาคร

โดย

นายสุรัตน์ แสงอรุณ

ภาควิชา

บริหารการศึกษา

อาจารย์ที่ปรึกษา

อาจารย์ ดร.เพิ่มเกียรติ ขมวัฒนา

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบัณฑิต

Sanit Suwattana

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ ดร.สันติ ฤงสูวรรณ)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

วไลรัตน์ บุญสวัสดิ์
.....ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ วไลรัตน์ บุญสวัสดิ์)

เพิ่มเกียรติ ขมวัฒนา
.....อาจารย์ที่ปรึกษา
(อาจารย์ ดร.เพิ่มเกียรติ ขมวัฒนา)

เจกทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์
.....กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เจกทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์)

พิมพ์ต้นฉบับบทคัดย่อวิทยานิพนธ์ภายในกรอบสี่เหลี่ยมนี้เพียงแผ่นเดียว

สุรัตน์ แสงอรุณ : การศึกษาการพัฒนาหลักสูตรสิ่งแวดล้อมศึกษา ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3-4 ของสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสมุทรสาคร (A STUDY OF ENVIRONMENTAL EDUCATION CURRICULUM DEVELOPMENT AT THE PRATHOM SUKSA THREE AND FOUR LEVELS UNDER THE JURISDICTION OF THE OFFICE OF SAMUT SAKHON PROVINCIAL PRIMARY EDUCATION)อ.ที่ปรึกษา:อ.ดร.เพิ่มเกียรติ ชมวัฒนา ,270 หน้า ISBN 974-633-933-8

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการพัฒนาหลักสูตรสิ่งแวดล้อมศึกษา ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3-4 ของสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสมุทรสาคร สภาพและปัญหาการปรับหลักสูตรสิ่งแวดล้อมศึกษาของโรงเรียนในสังกัด ประชากรได้แก่ศึกษานิเทศก์สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด/อำเภอที่เกี่ยวข้องกับงานพัฒนาหลักสูตรสิ่งแวดล้อมศึกษา ผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3-4 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบสัมภาษณ์และแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหาและหาค่าร้อยละ

ผลการวิจัยพบว่า

1. สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสมุทรสาคร ดำเนินงานพัฒนาหลักสูตรสิ่งแวดล้อมศึกษา โดยศึกษาสภาพปัญหาของจังหวัดในด้านการจัดการศึกษาและด้านสิ่งแวดล้อม โดยมีโรงเรียนในสังกัดเป็นผู้ให้ข้อมูล จัดทำหลักสูตรและเอกสารหลักสูตรจากการศึกษา สภาพปัญหาของจังหวัด ศึกษาหลักสูตรประถมศึกษาที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อม และศึกษาวิธีการพัฒนาหลักสูตร กำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของจังหวัดและหน่วยงานต้นสังกัด ประชุมปฏิบัติงานยกเว้นหลักสูตร กำหนดกลุ่มเป้าหมายในการใช้หลักสูตร ให้ความรู้แก่ผู้บริหาร และครูผู้สอนในการนำหลักสูตรไปใช้ในโรงเรียน นิเทศติดตามผลโดยการสังเกตการสอนในชั้นเรียน ใช้ข้อมูลจากการนิเทศเป็นส่วนหนึ่งในการปรับปรุงหลักสูตร ปัญหาที่พบได้แก่ ขาดแคลนบุคลากร ขาดเวลาในการปฏิบัติงาน ขาดงบประมาณ และขาดอุปกรณ์ในการทำเอกสารหลักสูตร
2. การปรับหลักสูตรสิ่งแวดล้อมศึกษาของโรงเรียนดำเนินการโดย ศึกษาสภาพปัญหาของท้องถิ่น ในด้านการจัดการเรียนการสอน และกำหนดความต้องการของท้องถิ่นโดยผู้บริหาร ศึกษานิเทศก์ของจังหวัด เพื่อวางแผนการปรับหลักสูตร เตรียมบุคลากรเพื่อปรับหลักสูตรโดยให้ครูศึกษาเอกสาร จัดบริการวัสดุและสื่อการสอนตามความต้องการของครู ไม่มีการประชาสัมพันธ์การใช้หลักสูตร ครูผู้สอนปรับหลักสูตรโดยปรับกิจกรรมการเรียนการสอน กำหนดจุดประสงค์การสอนจากหลักสูตรประถมศึกษาที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อม จัดทำแผนการสอน ปรับปรุงและพัฒนาแผนการสอนจากประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน ผู้บริหารจัดอาคารสถานที่ให้เหมาะสมกับการเรียนการสอน รณรงค์ให้ผู้ปกครองร่วมจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร นิเทศติดตามผล โดยให้คำปรึกษาแนะนำเป็นรายบุคคล ปัญหาที่พบได้แก่ บุคลากรขาดความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติงาน บุคลากรมีภารกิจการสอนมาก ขาดงบประมาณในการดำเนินการ ขาดข้อมูลประกอบการปรับหลักสูตร ขาดการวางแผนดำเนินงาน และเวลาในการปฏิบัติงานมีน้อย

ภาควิชาบริหารการศึกษา.....
สาขาวิชานิเทศการศึกษและพัฒนาหลักสูตร.....
ปีการศึกษา 2538.....

ลายมือชื่อนิสิต
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาพร้อม

C 741956 MAJOR SUPERVISION AND CURRICULUM DEVELOPMENT
KEY WORD: CURRICULUM DEVELOPMENT/ ENVIRONMENT EDUCATION/ PRIMARY EDUCATION

SURAT SANG-ARUN : A STUDY OF ENVIRONMENTAL EDUCATION CURRICULUM DEVELOPMENT AT THE PRATHOM SAKSA THREE AND FOUR LEVELS UNDER THE JURISDICTION OF THE OFFICE OF SAMUT SAKHON PROVINCIAL PRIMARY EDUCATION. THESIS ADVISOR: PERMKIET KHAMAWATTANA, Ph.D. 270 pp. ISBN 974-633-933-8

This research was aimed to study the state and problems of developing environment education curriculum of Prathom Suksa 3-4 of Samut Sakhon Provincial Primary Education Office, and to determine state and problems of adjusting the curriculum by school under its jurisdiction. The population consisted of concerned supervisors of provincial/ district primary education offices, school administrators and teacher of life experiences area at Prathom Suksa 3 and 4. Instruments used were interview form and questionnaire. The data were content-analyzed together with the determination in percentage.

The results were as follows:

1. Samut Sakhon Primary Education office undertook curriculum development on environment education by studying the status of the province in terms of its educational provision and province's environment, drawing information from schools under their jurisdiction. It drafted curriculum and related document through the study of the province, examined primary education curriculum in relation to environment and studied curriculum development methods. The purposes of the curriculum were then set to meet the needs of the province and agencies concerned. workshops on curriculum drafting were held while target groups were identified. Administrators and teachers were equipped with knowledge of the application of curriculum in their respective schools. Supervision was conducted through in-class observation. The information drawn from supervision was an input for curriculum adjustment. Problems encountered were: lack of personnel, time constraint to work on the assigned task, inadequate funding and equipment to produce curriculum-related documents.

2. Adjustment of curriculum on environmental education was made by indentifying problems of the localities in providing instruction. The needs of the localities were also determined by administrators. Policies of the province were also taken into account before planning the adjustment. Personnel preparation was made by asking teachers to study document. Instructional materials and media were provided as teachers saw needed. The results of this research also revealed that there no public relations activities on curriculum adjustment. Teachers would improve the curriculum by adjusting the activities determining teaching objectives from primary education curriculum relating to environment, setting lesson plans and adjusting them following the evaluation of students' learning results. The administrators prepared buildings to facilitate instruction, launched campaign to draw parents' participation in carrying out extra-curricular activities. Supervision and monitoring were conducted through individual consultancy. The problems identified were: lack of knowledge of the staff, staff's heavy teaching loads, funding constraint, lack of information for curriculum adjustment, no planning on implementation, and too little given for the improvement.

ภาควิชา บริหารการการศึกษา.....

ลายมือชื่อนิติศ.....

สาขาวิชา นิเทศการศึกษและพัฒนาหลักสูตร.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....

ปีการศึกษา 2538.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จได้ด้วยความกรุณาของอาจารย์ ดร. เพิ่มเกียรติ ชมวัฒนา อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่ได้เสียสละเวลาอันมีค่าในการให้คำแนะนำ ตรวจสอบ และแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ด้วยความเอาใจใส่ ตลอดจนให้กำลังใจผู้วิจัยเสมอมา ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณ คณาจารย์ทุกท่านในภาควิชาบริหารการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่ง รองศาสตราจารย์ วไลรัตน์ บุญสวัสดิ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ใจทิพย์ เข็มรัตน์พงษ์ และ รองศาสตราจารย์ ดร. บุญมี เฉรยออด ที่กรุณาให้คำแนะนำอันมีค่าในการทำงานวิทยานิพนธ์

ขอกราบขอบพระคุณ ผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่กรุณาตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและขอขอบพระคุณ ศึกษาพิเศษสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ ผู้บริหารโรงเรียน และครูผู้สอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสมุทรสาคร ที่กรุณาให้ข้อมูลในการวิจัยเป็นอย่างดี

ขอขอบพระคุณเพื่อนๆ ทุกคนที่ให้ความช่วยเหลือ และเป็นกำลังใจในการทำงานวิทยานิพนธ์ด้วยความอบอุ่นเสมอมา

ประโยชน์ที่เกิดจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ขอมอบแด่บุพการี และครู-อาจารย์ทุกท่านที่ประสิทธิ์ประสาทความรู้แก่ผู้วิจัย

สุรัตน์ แสงอรุณ

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ณ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	6
ขอบเขตของการวิจัย.....	6
คานิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย.....	8
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย.....	9
บทที่ 2 ทฤษฎี หลักการ แนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	10
ความหมายของหลักสูตรและหลักสูตรท้องถิ่น.....	10
ความหมายของการพัฒนาหลักสูตรระดับท้องถิ่น.....	13
เหตุผลและความจำเป็นในการพัฒนาหลักสูตรระดับท้องถิ่น.....	14
ผู้มีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรระดับท้องถิ่น.....	15
แนวคิดและเหตุผลในการปรับปรุงหลักสูตรให้สอดคล้อง กับความต้องการของผู้เรียน.....	16
กระบวนการในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น.....	18
การสนับสนุนการปรับหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น....	21
แนวทางในการปรับหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น....	26
แนวคิดในการปรับหลักสูตรสิ่งแวดล้อมศึกษาให้สอดคล้องกับ ความต้องการของท้องถิ่น.....	40

	หน้า
การพัฒนาการศึกษาด้านสิ่งแวดล้อม สำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดสมุทรสาคร.....	44
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตรระดับท้องถิ่น ด้านสิ่งแวดล้อมศึกษา.....	54
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	58
ประชากรและผู้ให้ข้อมูล.....	58
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	59
การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	60
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	61
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	63
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	64
ส่วนที่ 1 การดำเนินงานการพัฒนาหลักสูตรสิ่งแวดล้อมศึกษา ของสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสมุทรสาคร.....	66
ส่วนที่ 2 การปรับหลักสูตรสิ่งแวดล้อมศึกษาของโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสมุทรสาคร.....	92
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	179
สรุปผลการวิจัย.....	180
ข้อเสนอแนะ.....	187
รายการอ้างอิง.....	208
ภาคผนวก.....	211
ภาคผนวก ก.....	212
ภาคผนวก ข.....	220
ประวัติผู้เขียน.....	270

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	จําแนกและค่าร้อยละของการสัมภาษณ์และแบบสอบถามที่ส่งไปและได้รับ.....	62
2	ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์.....	66
3	สภาพการดำเนินงานพัฒนาหลักสูตรสิ่งแวดล้อมศึกษาของสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดสมุทรสาคร ด้านการศึกษาสภาพและปัญหาของจังหวัด.....	72
4	สภาพการดำเนินงานพัฒนาหลักสูตรสิ่งแวดล้อมศึกษาของสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดสมุทรสาคร ด้านการจัดทำหลักสูตรและเอกสารหลักสูตร.....	76
5	สภาพการดำเนินงานพัฒนาหลักสูตรสิ่งแวดล้อมศึกษาของสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดสมุทรสาคร ด้านการนำหลักสูตรไปใช้ในโรงเรียน.....	80
6	สภาพการดำเนินงานพัฒนาหลักสูตรสิ่งแวดล้อมศึกษาของสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดสมุทรสาคร ด้านการนิเทศติดตามผลและการปรับปรุง.....	83
7	ปัญหาการดำเนินงานพัฒนาหลักสูตรสิ่งแวดล้อมศึกษา ของสำนักงาน การประถมศึกษาจังหวัดสมุทรสาคร	87
8	ข้อมูลทั่วไปของผู้บริหาร.....	93
9	ข้อมูลทั่วไปของครูผู้สอน.....	97
10	สภาพการปรับหลักสูตรสิ่งแวดล้อมศึกษาของโรงเรียนให้สอดคล้องกับ ความต้องการของท้องถิ่น ด้านการศึกษาสภาพปัญหาของท้องถิ่น.....	102
11	สภาพการปรับหลักสูตรสิ่งแวดล้อมศึกษาของโรงเรียนให้สอดคล้องกับ ความต้องการของท้องถิ่น ด้านการกำหนดความต้องการจำเป็นของท้องถิ่น เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมศึกษา.....	106
12	สภาพการปรับหลักสูตรสิ่งแวดล้อมศึกษาของโรงเรียนให้สอดคล้องกับ ความต้องการของท้องถิ่น ด้านการวางแผนเพื่อปรับหลักสูตรสิ่งแวดล้อมศึกษา.....	108
13	สภาพการปรับหลักสูตรสิ่งแวดล้อมศึกษาของโรงเรียนให้สอดคล้องกับ ความต้องการของท้องถิ่น ด้านการเตรียมบุคลากรเพื่อปรับหลักสูตร สิ่งแวดล้อมศึกษา.....	112

14	สภาพการปรับหลักสูตรสิ่งแวดล้อมศึกษาของโรงเรียนให้สอดคล้องกับ ความต้องการของท้องถิ่น ด้านการจัดบริการวัสดุประกอบหลักสูตรและ สื่อการสอน.....	115
15	สภาพการปรับหลักสูตรสิ่งแวดล้อมศึกษาของโรงเรียนให้สอดคล้องกับ ความต้องการของท้องถิ่น ด้านการประชาสัมพันธ์การใช้หลักสูตร.....	119
16	สภาพการปรับหลักสูตรสิ่งแวดล้อมศึกษาของโรงเรียนให้สอดคล้องกับ ความต้องการของท้องถิ่น ด้านการเลือกวิธีปรับหลักสูตรสิ่งแวดล้อมศึกษา.....	122
17	สภาพการปรับหลักสูตรสิ่งแวดล้อมศึกษาของโรงเรียนให้สอดคล้องกับ ความต้องการของท้องถิ่น ด้านการกำหนดเป้าหมาย จุดประสงค์ การเรียนการสอนสิ่งแวดล้อมศึกษา.....	126
18	สภาพการปรับหลักสูตรสิ่งแวดล้อมศึกษาของโรงเรียนให้สอดคล้องกับ ความต้องการของท้องถิ่น ด้านการจัดทำแผนการสอนสิ่งแวดล้อมศึกษา.....	129
19	สภาพการปรับหลักสูตรสิ่งแวดล้อมศึกษาของโรงเรียนให้สอดคล้องกับ ความต้องการของท้องถิ่น ด้านการจัดสภาพแวดล้อมและกิจกรรมเสริมหลักสูตร...	133
20	สภาพการปรับหลักสูตรสิ่งแวดล้อมศึกษาของโรงเรียนให้สอดคล้องกับ ความต้องการของท้องถิ่น ด้านการนิเทศติดตามผลการปรับหลักสูตร สิ่งแวดล้อมศึกษา.....	137
21	สภาพการปรับหลักสูตรสิ่งแวดล้อมศึกษาของโรงเรียนให้สอดคล้องกับ ความต้องการของท้องถิ่น ด้านการปรับปรุงและพัฒนาแผนการสอน สิ่งแวดล้อมศึกษา.....	140
22	ปัญหาการปรับหลักสูตรสิ่งแวดล้อมศึกษาของโรงเรียนให้สอดคล้องกับ ความต้องการของท้องถิ่น ด้านการศึกษาสภาพปัญหาของท้องถิ่น.....	144
23	ปัญหาการปรับหลักสูตรสิ่งแวดล้อมศึกษาของโรงเรียนให้สอดคล้องกับ ความต้องการของท้องถิ่น ด้านการกำหนดความต้องการจำเป็นของท้องถิ่น เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม.....	147

24	ปัญหาการปรับหลักสูตรสิ่งแวดล้อมศึกษาของโรงเรียนให้สอดคล้องกับ ความต้องการของท้องถิ่น ด้านการวางแผนเพื่อปรับหลักสูตรสิ่งแวดล้อมศึกษา....	150
25	ปัญหาการปรับหลักสูตรสิ่งแวดล้อมศึกษาของโรงเรียนให้สอดคล้องกับ ความต้องการของท้องถิ่น ด้านการเตรียมบุคลากรเพื่อปรับหลักสูตร สิ่งแวดล้อมศึกษา.....	153
26	ปัญหาการปรับหลักสูตรสิ่งแวดล้อมศึกษาของโรงเรียนให้สอดคล้องกับ ความต้องการของท้องถิ่น ด้านการจัดบริการวัสดุประกอบหลักสูตรและ สื่อการสอน.....	156
27	ปัญหาการปรับหลักสูตรสิ่งแวดล้อมศึกษาของโรงเรียนให้สอดคล้องกับ ความต้องการของท้องถิ่น ด้านการประชาสัมพันธ์การใช้หลักสูตร สิ่งแวดล้อมศึกษา.....	159
28	ปัญหาการปรับหลักสูตรสิ่งแวดล้อมศึกษาของโรงเรียนให้สอดคล้องกับ ความต้องการของท้องถิ่น ด้านการเลือกวิธีการปรับหลักสูตร.....	161
29	ปัญหาการปรับหลักสูตรสิ่งแวดล้อมศึกษาของโรงเรียนให้สอดคล้องกับ ความต้องการของท้องถิ่น ด้านการกำหนดเป้าหมาย จุดประสงค์ การเรียนการสอนสิ่งแวดล้อมศึกษา.....	164
30	ปัญหาการปรับหลักสูตรสิ่งแวดล้อมศึกษาของโรงเรียนให้สอดคล้องกับ ความต้องการของท้องถิ่น ด้านการจัดทำแผนการสอนสิ่งแวดล้อมศึกษา.....	167
31	ปัญหาการปรับหลักสูตรสิ่งแวดล้อมศึกษาของโรงเรียนให้สอดคล้องกับ ความต้องการของท้องถิ่น ด้านการจัดสภาพแวดล้อมและกิจกรรมเสริมหลักสูตร..	170
32	ปัญหาการปรับหลักสูตรสิ่งแวดล้อมศึกษาของโรงเรียนให้สอดคล้องกับ ความต้องการของท้องถิ่น ด้านการนิเทศติดตามผลการปรับหลักสูตร สิ่งแวดล้อมศึกษา.....	174
33	ปัญหาการปรับหลักสูตรสิ่งแวดล้อมศึกษาของโรงเรียนให้สอดคล้องกับ ความต้องการของท้องถิ่น ด้านการปรับปรุงและพัฒนาแผนการสอน สิ่งแวดล้อมศึกษา.....	176